ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΜΜΕΤΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩι

ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΥ ΤΟΥ ΣΑΜΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ηι ΠΡΟΣΕΤΕΘΗΣΑΝ ΕΝ ΤΩι ΤΕΛΕΙ ΚΑΙ ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ, ΑΡΙΘ. 3.

1891

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ ΣΟΦΟΚΛ. Α. ΞΙΦΕΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

EUG

2180

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΜΜΕΤΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΩι

ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ

ΥΠΟ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΥ ΤΟΥ ΣΑΜΙΟΥ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ηι ΠΡΟΣΕΤΕΘΗΣΑΝ ΕΝ ΤΩι ΤΕΛΕΙ ΚΑΙ ΔΥΟ ΠΟΙΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΕΙΟΥ, ΑΡΙΘ. 3.

1891

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΗι ΓΕΡΑΡΑι ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΙ

ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΤΟ ΠΟΝΗΜΑ ΤΟΔΕ

ΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο ΠΟΙΗΣΑΣ

ΚΑΙ ΤΟΥΔΕ ΚΤΗΤΩΡ
ΞΕΝΟΦΩΝ Α. ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ
ΕΝ ΚΩΝ/ΠΟΛΕΙ

ΑΡ 2792
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν λαμπρὰν τοποθεσίαν, ἐν ᾗ ἐστιν ἱδρυμένη ἡ περιφανὴς τοῦ Βατοπεδίου Μονή, τὸν ὡραῖον αὐτῆς λιμένα, τὴν θελκτικὴν αὐτῆς κοιλάδα, τὴν σχηματιζομένην ἀπὸ τῶν πέριξ μικρῶν ὀρέων, ἅτινα παριστῶντα σχῆμα ἀμφιθεάτρου καταθέλγουσι τοὺς ὀφθαλμούς, πρὸς δὲ καὶ τὰς ἐξόχους φυσικὰς καλλονὰς τῶν πέριξ τοποθεσιῶν, ἀπεφάσισα πρό τινος ἵνα φιλοπονήσω ἔμμετρόν τινα περιγραφὴν πάντων τῶν ἐκτὸς καὶ ἐντὸς τῆς Μονῆς ἀξίων λόγου ἀντικειμένων.

Περάνας δὲ ταύτην ἤδη, ὅσον τὸ δυνατὸν ἐμοί, παραδίδω εἰς τὴν δημοσιότητα, φρονῶν ὅτι, οὕτω πράττων, προσφέρω εὐάρεστον καὶ τερπνὸν ἀνάγνωσμα τοῖς Σεβασμίοις Πατράσι τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Μοναστηρίου καὶ πᾶσι τοῖς ἐπισκεψαμένοις καὶ εἰδόσιν αὐτό· καλὴν δὲ πληροφορίαν τοῖς μηδέποτε αὐτὸ ἐπισκεψαμένοις, ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ θέλουσι μάθει πράγματα ἄξια λόγου τοῦ ἡμετέρου ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἅτινα ἴσως ἀγνοοῦσιν.

Τοῖς ἐλλογίμοις δὲ νεωτέροις συναδέλφοις ἀπόκειται, ἵνα συντάξωσιν Ἱστορίαν τοῦ Βατοπεδίου, ἐπειδὴ τοιαύτης παντελῶς στερούμεθα, πληροῦντες οὕτω τὸ ἐκ τῆς ἐλλείψεως αὐτῆς ὑφιστάμενον κενόν.

Εὔχομαι δὲ ἵνα ὅσον τάχος ἄρξωνται φιλοτίμως τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου, ἐκπληροῦντες οὕτω τὸν διακαῆ πόθον τῆς Ἱερᾶς Βατοπεδινῆς ἀδελφότητος. Γένοιτο.

Ἔγραφον ἐν Βατοπεδίῳ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1891.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΤΙΧΟΙ ΗΡΩΕΛΕΓΕΙΟΙ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΙΕΡΑΝ ΜΟΝΗΝ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΠΟΠΑ [1] ΤΟΥ ΕΞ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τῆς δὲ Μονῆς τίς ἐρεῖ τὰν ἀξιότητα παρούσης,
   Καίπερ ἐν ἐλλογίμοις ἀνδράσιν οὔνομ' ἔχων;
Οὐ τόσον ἐν πίννῃ μάλα γηθεῖ μάργαρος ἅλμης,
   Οὐ τόσον ἐν νεφέλαις ἀστεροπὴ γάρ ἔνι,
Ὅσσον, ἑταῖρε, Μονή γε Βατοπεδίοιο ὀρεινοῦ
   Πᾶσι προπυρσεύει κάλλεϊ, ἡσυχίῃ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐξήγησις τοῦ παρόντος ποιήματος.

Τῆς δὲ παρούσης Μονῆς τὴν ἀξίαν τίς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξείπῃ, καὶ ἂν ἀκόμη ἦναι ὀνομαστὸς μεταξὺ τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν; Διότι οὐχὶ τόσον πολὺ ὁ μαργαρίτης τῆς θαλάσσης ἐν τῇ πίννῃ φεγγοβολεῖ, οὐδὲ ἡ ἀστραπὴ μεταξὺ τῶν νεφελῶν τόσον φέγγει, ὅσον βεβαίως, ὦ φίλε, ἡ τοῦ Ὄρους Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου εἰς ὅλους λάμπει ὡς πυρσὸς κατὰ τὴν καλλονὴν αὐτῆς καὶ ἡσυχίαν.

[1] Οὗτος ἤκμασε κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα· ἐχρημάτισε δὲ διδάσκαλος ἐν Σέρραις κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἔγγραφον μαρτυρίαν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΝ

ΕΜΜΕΤΡΩΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ

Ἡ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ ἡ λαμπρὰ καὶ θαυμασία [1],
Ἡ περιφανὴς καὶ ὄντως Ἱερὰ καὶ σεβασμία,
Κεῖται ἐν Ἁγίῳ Ὄρει παρ' εὐρύχωρον λιμένα [2]·
Ἔχει δὲ τὰ θέμεθλά της ἀσφαλῶς ἐστηριγμένα
Ἐπὶ στερεοῦ ἐδάφους, ἐπὶ θέσεως πλατείας,
Εὐρυχώρου, εὐαέρου, καὶ ἀνωφεροῦς καὶ λείας·
Ὁ ὁρίζων δὲ κυκλόθεν αὐτῆς εἶν' ἐκτεταμένος,
Ὁ δὲ ὀφθαλμὸς διήκει πανταχοῦ γοητευμένος.
Καθαρὸν δ' ἑκάστοτ' ἔχει τὸν οὐράνιον τὸν θόλον,
Καὶ ἀνέφελον, καὶ βλέπει πρὸς τὸν βόρειον τὸν πόλον.
Τὰ πρὸς Νότον δ' αὐτῆς ὄρη τὰ μακρὰ καὶ τὰ δασώδη,
Καὶ κατάφυτα, ἐκχέουν εὐωδίαν βαλσαμώδη.

---

[1] Κατὰ τὴν εὐσεβῆ παράδοσιν σωζομένην ἤδη καὶ εἰς διαφόρους συγγραφεῖς περὶ ἁγίου Ὄρους γράψαντας ἡμετέρους τε καὶ ξένους, ἡ ἵδρυσις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βατοπεδίου ἀνάγεται εἰς τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον· καταστραφεῖσαν δὲ εἶτα ὑπὸ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου ἀνίδρυσεν ὁ μέγας Θεοδόσιος εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ τῇ κυρίᾳ Θεοτόκῳ ἐπὶ τῇ διασώσει τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, ὅστις ἐπιστρέφων ἐκ Ῥώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐναυάγησε παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἄθω· διεσώθη δὲ ὡς ἐκ θαύματος ὑπὸ τῆς Θεοτόκου, μετενεχθεὶς εἰς τὴν παραλίαν, ἔνθα ἵδρυται ἡ Μονὴ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ θαυμασίου γεγονότος. Μεταγενέστεροι κτίτορες τῆς Μονῆς εἰσιν οἱ κατὰ τὸν δέκατον αἰῶνα ἀκμάσαντες τρεῖς εὐσεβεῖς Ἄρχοντες Ἀδριανοπολῖται Ἀθανάσιος, Ἀντώνιος καὶ Νικόλαος, καὶ μετὰ τούτους οἱ Αὐτοκράτορες Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, Ἀνδρόνικος ὁ Παλαιολόγος κλπ., οἵτινες καὶ ἐπροίκησαν τὴν Μονὴν διὰ διαφόρων ἀφιερωμάτων.

[2] Ὁ λιμὴν οὗτος λέγεται τοῦ *Κλήμεντος*.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὰ δὲ δένδρα τὰ σκιώδη τῶν λαμπρῶν τούτων ὀρέων
Ἀποπνέουσιν ἀέρα εὐκραέστατον κι' ὡραῖον.
Εἰσὶ δὲ καστανεῶνες κ' εὔφοροι λεπτοκαρυῶνες
Ἐπὶ τούτων τῶν ὀρέων, καὶ κατάσκιοι δρυμῶνες·
Ἀπ' αὐτῶν δὲ ἐκπηγάζουν πηγαὶ καθαρῶν ὑδάτων,
Ῥύακες καὶ ποταμίσκοι, πλήρεις διαυγῶν ναμάτων.
Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ πάντες συνενούμενοι ποιοῦσι
Χείμαρρον, καὶ τὴν κοιλάδα πᾶσαν γονιμοποιοῦσι.
Σχηματίζεται δὲ αὕτη ἡ κοιλὰς ἐκ τῶν ὀρέων,
Κύκλωθεν συνισταμένων ἐπὶ βάσεων ἑδραίων,
Ἅτινα καὶ παριστῶσι τὸ ἀμφιθεάτρου σχῆμα,
Οὗ ἡ θέα κανονίζει καὶ τὸ βλέμμα καὶ τὸ βῆμα.
Ἡ κοιλὰς δ' ἐκτεινομένη πέριξ τοῦ Μοναστηρίου,
Ἔχει θέαν πρασινόχρουν καταφύτου ὡς πεδίου.
Περιέχει δὲ καὶ κήπους καὶ ἀμπέλους καρποφόρους,
Καρυάς τε καὶ ἐλαίας καὶ ἀγροὺς πρασινοχρόους.
Κάτωθεν δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου
Κεῖται χλοερὸν λειβάδι πρὸς δυσμὰς τὰς τοῦ Ἡλίου.
Ἐκτεινόμενον δὲ τοῦτο ἕως κάτω εἰς τὸ ῥεῦμα,
Ἔχει θέαν ποικιλόχρουν καὶ ζωογονεῖ τὸ πνεῦμα,
Περιέχει δὲ ἐλαίας, καρυάς τε καὶ συκέας,
Ῥόδα εὔοσμα καὶ κρῖνα, ἀπιδέας καὶ μηλέας.
Ὁ θεώμενος δὲ ταῦτα ἐν τῇ δύσει τοῦ Ἡλίου,
Καταθέλγετ' ἐκ τῆς θέας τοῦ ὡραίου λειβαδίου·
Ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος τότε ἀπευθύνων τὰς ἀκτῖνας,
Τὰς πορφυρολεύκους ἅμα καὶ χρυσοειδεῖς ἐκείνας,
Χρωματίζει παραδόξως καὶ τὴν χλόην καὶ τὰ ἄνθη,
Καὶ θαυμάσια τὰ κάμνει, ὡς τοῦ Παραδείσου τ' ἄνθη.
Ἄνωθεν δὲ τοῦ λειμῶνος μέγας αὔλαξ διαβαίνει
Κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος, καὶ τῷ θεατῇ προφαίνει
Ὕδωρ διαυγές, καὶ δένδρ' ἀειθαλῆ τε καὶ δαφνῶνας,
Καὶ παντοῖα φυτῶν εἴδη, καὶ εὐώδεις μυρσινῶνας.
Ὁ δὲ θεατὴς ἐμβλέπων εἰς τὴν θέαν τῶν τοιούτων
Μυρσινώνων καὶ δαφνώνων, κατατέρπεται τοσοῦτον,
Ὥστε ἵσταται θαυμάζων καί, παρατηρῶν τὴν φύσιν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐν μεγίστῃ συγκινήσει, ἀνυμνολογεῖ τὸν Κτίστην.
Στίφη δὲ πτηνῶν ὡραίων, ποικιλοκαλλικελάδων,
Κοσσυφίων, ἀηδόνων, χελιδόνων τε εὐλάλων,
Ἵπτανται εἰς τὸν ἀέρα, ἐπικάθηντ' εἰς τοὺς κλώνους
Τοὺς ἀειθαλεῖς τῶν δένδρων, καὶ ἀρχίζουν τοὺς εὐφώνους
Τοὺς κελαδισμούς των τότε ἐν καλλίστῃ ἁρμονίᾳ,
Κατευφραίνοντα τοὺς πάντας ἐν μεγίστῃ θυμηδίᾳ.
Σμῆνη μελισσῶν κυκλόθεν ἠχηρῶς περιβομβοῦσι,
Ἐπικάθηνται 'ς τὰ ἄνθη, γλυκὺ μέλι ἐκμυζοῦσι.
Ῥύακες δὲ πανταχόθεν μεθ' ὑδάτων καλλιρρόων
Ῥέουσιν εἰς τὴν κοιλάδα, καὶ ἡδὺν ποιοῦσι θρόον [1].
Τοῦ λειμῶνος δὲ πλησίον ἐπεκτείνεται ὁ κῆπος
Τοῦ Μοναστηρίου, ὅστις εἶναι πήχεων τὸ μῆκος
Ἑκατὸν ὀγδῶντα πέντε, τὸ δὲ πλάτος ὀγδοῆντα,
Καὶ ἀπέχει τῆς Μονῆς μας ὡσεὶ βήματ' ἐνενῆντα.
Εὔφορον δὲ καὶ παχεῖαν γῆν ἔχων ὁ κῆπος οὗτος,
Εὐφορώτατος τυγχάνει, καὶ καθίσταται τοιοῦτος,
Ὥστε ἄφθονα παράγει προϊόντα καὶ γλυκέα,
Ἐπαρκοῦντα εἰς τοὺς πάντας, κάλλιστά τε καὶ ἡδέα.
Νέον κτίριον αὐτόθι πρό τινος ᾠκοδομήθη,
Μὲ ναὸν δὲ τοῦ ἁγίου Τρύφωνος προσετιμήθη.
Ἄνωθεν τοῦ κήπου τούτου κεῖται τὸ Νεκροταφεῖον,
Ὑπεράνω δ' αὐτοῦ πάλιν εἶναι τὸ **Βορδοναρεῖον** [2],
Κάτωθεν δὲ πάλιν τούτου κεῖται τὸ Σιδηρουργεῖον·
Ὑποκάτωθεν δὲ τούτου εἶναι Ἐλαιοτριβεῖον.
Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τούτων Πορτοκαλεὼν τις κεῖται·
Εἶναι κάλλιστος καὶ μέγας, **Νεραντζώνας** δὲ καλεῖται.

---

[1] Εἰς τὸν αὔλακα δὲ τοῦτον, περὶ οὗ ἐνταῦθα γίνεται λόγος, κάμνουσι τοὺς περιπάτους των οἱ ἡμέτεροι περιηγηταὶ καὶ οἱ ἐκ τῶν ξένων, οἵτινες θαυμάζουσι καὶ ἐκθειάζουσι τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς ἐξοχῆς ταύτης. Ὁ αὖλαξ οὗτος ὀφιοειδῶς σχηματιζόμενος ἐκτείνεται εἰς διάστημα εἴκοσι λεπτῶν, περιστεφόμενος ὑπὸ ἀμφιλαφῶν πλατάνων καὶ παντοίων ἄλλων ὑψηρεφῶν δένδρων, κτλ.

[2] Ἤτοι τὸ Ἡμιονοστάσιον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Περιέχει δὲ Ἐλαίας, Νεραντζιάς, Πορτοκαλέας
Καὶ εὐώδεις Κυπαρίσσους, καὶ ὡραίας Λεμονέας.
Ἄνωθεν τοῦ Νεραντζῶνος δυὸ ὑδρόμυλοι ὑπάρχουν [1]
Ἐν τῷ μέσῳ καρποφόρων κήπων, οἵτινες παράγουν
Παντὸς εἴδους προϊόντα· ἀνωτέρω δ' ἐκτισμένη
Εἶν' δεξαμενὴ μεγάλη, καὶ τὸ ὕδωρ δεχομένη [2].
Ἀκουμβίζει δὲ 'ς τὸ τεῖχος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου·
Κεῖται δ' ἄνωθεν ἡ Πύλη τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.
Ἐξαπλοῦται δέ, ὡς εἶπον, πρὸς βορρᾶν ἡ παραλία·
Εἶναι ὁμαλὴ κ' εὐθεῖα, καὶ ψαμμώδης τε καὶ λεία.
Ἐν τῇ παραλίᾳ ταύτῃ εἶναι ᾠκοδομημένος
Ὁ νεώσοικος ὁ μέγας, κάλλιστα ἠσφαλισμένος [3].
Τούτου δὲ πλησίον κεῖται μέγιστον Σιτοδοχεῖον,
Καὶ οἰκοδομαὶ ἐκ λίθων μικροτέρων νεωρίων·
Προκυμαία δὲ προέχει εἰς τὴν θάλασσαν μεγάλη·
Ἐπ' αὐτῆς δ' ἀποβιβάζουν τὰ χρειώδη καὶ τὰ βάρη.
Πέτραι δὲ προβλῆτες κεῖνται εἰς τὸ στόμα τοῦ λιμένος
Ὀργυιῶν δέκα καὶ πέντε· κ' ἐν τῷ βάθει τοῦ πυθμένος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Οἱ ὑδρόμυλοι οὗτοί εἰσι δύο νέα κτίρια, ἐν οἷς ἀλήθεται ὁ σῖτος κατὰ τὸ σύστημα τῶν νέων ὑδρομύλων. Ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσι πολλὰ κόσκινα, δι' ὧν παράγεται τριῶν εἰδῶν ἄλευρον ἀρίστης ποιότητος, ὡς τὸ τῶν ἀτμομύλων, πρὸς δὲ καὶ σεμίδαλις ἀρίστης ποιότητος. Ἐπὶ τῆς εἰσόδου δὲ τοῦ ἐπάνω κτιρίου ὑπάρχει κεχαραγμένον ἐπὶ μαρμάρου τὸ ἑπόμενον ἐπίγραμμα, ὅπερ πρό τινων ἐτῶν ἐποιήσαμεν, ἔχον ὧδε :

Μύλος ὡς ἵππος πτερωτὸς κινούμενος ἀλέθει
Σῖτον διὰ τοῦ ὕδατος καὶ πάντας διατρέφει.
Οὗτος δαπάνῃ ἵδρυται Μονῆς Βατοπεδίου
Ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτῆς τοῦ παλαιοῦ κτιρίου,
Μὲ νέαν ὅλως μέθοδον κομψότητα καὶ τέχνην
Ταχεῖαν ἔχων κίνησιν καὶ προξενῶν καὶ τέρψιν.
Ἐν ἔτει τῷ χιλιοστῷ
καὶ τῷ ὀκτακοσιοστῷ
ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ
ἐν τῷ μηνὶ δεκάτῳ.

[2] Ἤτοι τὸ ὕδωρ τοῦ προμνησθέντος αὔλακος, δι' οὗ ἀλήθουσιν οἱ ὑδρόμυλοι καὶ ποτίζεται ὅ τε Πορτοκαλεὼν καὶ ὁ κοινὸς κῆπος τῆς Μονῆς.

[3] Ὁ κοινῶς λεγόμενος *Ἀρσανᾶς*.

Στερρῶς εἶν' ἐρριζωμέναι, κ' ἐμποδίζουν τοὺς ἀνέμους
Νὰ ὑψόνωσι τὸ κῦμα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λιμένος.
Ἀσφαλῶς δ' ἐν τῷ λιμένι πλοῖα ἀγκυροβολοῦσιν
Ἐν καιρῷ κακοκαιρίας, καὶ ἀσφάλειαν ζητοῦσιν.
Εἰς τὸ πέραν τοῦ λιμένος ἀκρωτήριόν τι κεῖται
Εἰς τὴν θάλασσαν προέχον· **ἀνεμόμυλος** καλεῖται.
Πέραν δὲ αὐτοῦ ἀντίκρυ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου
Εἶναι ἄλλος λιμενίσκος· λέγεται **Καλαμητσίου**.
Πέτρα δὲ προβλὴς κ' ἐνταῦθα περικλείει τὸν λιμένα,
Ὑψηλή, ὑπερμεγέθης, ῥιζωμένη 'ς τὸν πυθμένα.
Ἔξω 'ς τὴν ξηρὰν δ' ὑπάρχουν σπήλαιά τε καὶ καλύβαι,
Καὶ οἰκοῦσιν ἐντὸς τούτων ἀσκηταὶ καὶ ἐρημῖται.
Πνεῦμα δὲ Ζεφύρου πνέον δροσερὸν τὸ καλοκαῖρι
Σ' τὸν λιμένα μας, δροσίζει διαρκῶς αὐτὰ τὰ μέρη.
Πνέουσα δ' ἀκαταπαύστως καὶ ἡ ποντιὰς ἡ αὖρα,
Καταψύχει καὶ εὐφραίνει καὶ ζωογονεῖ τὰ πάντα.
Περισκαίροντες δ' ἐν μέσῳ τοῦ λιμένος καὶ ἰχθῦες
Νεογέννητοι, κ' ἡδέως ἀναθρώσκοντες δελφῖνες,
Πάντων ἡμῶν τὰ ὄμματα τέρψεως πολλῆς πληροῦσι,
Καὶ διάχυσιν ς' τὸ πνεῦμα ὅλων τότε προξενοῦσι.
Καὶ ἡ θάλασσα δ' ἔσθ' ὅτε κρυσταλίζουσα προφαίνει
Θέαν γαληνίου πόντου κ' ἱλαρὰν ὄψιν ἐμφαίνει.
Ὑποφρίσσουσα δὲ αὖθις καὶ ὑποτραχυνομένη,
Κ' ἐπαφρίζουσα πολλάκις κ' ἐκ μυχῶν ταραττομένη,
Παριστᾷ ποικίλην ὄντως ἄλλοτε ἄλλως τὴν θέαν.
Καὶ ψυχὴν βαρυθυμοῦσαν καθιστᾷ γαληνιαίαν[1].
Εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης ὄρη ὑψηλὰ ὑψοῦνται
Τῶν Σερρῶν, τῆς Κοσφοινίσσης, καὶ εἰς ὕψος αἰωροῦνται.
Φαίνετ' ἄντικρυ ἡ Θάσος καὶ ἡ πόλις τῆς Καβάλλας,
Ὁ Στρυμώνιος ὁ κόλπος καὶ τὰ ὄρη τὰ τῆς Δράμας.

[1] Ὁ ἀοίδιμος Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις, γράφων πρὸς τὸν φίλον αὐτοῦ διδάσκαλον Κυπριανόν, ἐκθειάζει τὰς πέριξ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ὡραίας τοποθεσίας, περιγράφει δὲ καὶ τὸν λιμένα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς λίαν ἀξιολόγως. Ὅρα «Παράλληλον Φιλοσ. καὶ Χριστιανισμοῦ» σελ. 113, ἐκδοθὲν ἐν Ἑρμουπόλει τῷ 1869.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Πρὸς ἀνατολὰς δὲ πάλιν τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου,
Ἐπὶ κορυφῆς τοῦ λόφου εἶν' οἰκοδομὴ Σχολείου.
Τοῦτο ἄλλοτε μὲν ἦτο κάλλιστον, πεφημισμένον,
Νῦν δὲ ἄστεγον καὶ ῥέπον, καὶ ἡμιερειπωμένον.
Ὀνομάζεται δὲ τοῦτ' Ἀθωνιὰς Ἀκαδημία [1],
Εἶναι δὲ λίαν μεγάλη, καὶ μακρά τε καὶ εὐρεῖα.
Φιλολόγοι δ' Εὐρωπαῖοι προσερχόμενοι πολλάκις,
Ἐπισκέπτονται αὐτήν τε, ὡς καὶ τὴν Μονὴν συχνάκις.
Προσκληθείς ποτε εἰς ταύτην ὁ κλεινὸς Εὐγένιός μας
Βούλγαρις, Ἕλλην τὸ γένος, ῥήτωρ καὶ φιλόσοφός μας,
Ἐχρημάτισε Διδάκτωρ λογικῆς, φιλοσοφίας,
Μαθηματικῶν, γραμμάτων, καὶ κλεινῆς θεολογίας.
Θέα μαγευτικωτάτη παριστᾶτ' ἀπὸ τοῦ λόφου,
Εἰς τὸν βλέποντα τὰ πέριξ τῆς ξηρᾶς τε καὶ τοῦ πόντου.
Ἐξ αὐτοῦ βλέπει κοιλάδας, τὴν Μονὴν καὶ τὰς ἀμπέλους,
Τὰ συνηρεφῆ τὰ ἄλση, τοὺς λιμένας, τοὺς σκοπέλους.
Βλέπει τόπους χλοηφόρους, καὶ νησύδρια καὶ κόλπους,
Καὶ πορθμούς τε καὶ θαλάσσας πνέει αὔρας ζωογόνους.
Ὄπισθεν τοῦ λόφου τούτου εἶν' ἡ Σκήτη **Κολητσίου**,
Οὕτως ὀνομαζομένη, κτῆμα δὲ Βατοπεδίου.
Καὶ ἀπέχει μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ Μοναστηρίου,
Ἐν λαμπρᾷ θέσει κειμένη, ἄνωθεν τοῦ παραλίου.
Πύργος δὲ ἐπὶ λοφίσκου 'ς τὸν αἰθέρα ἀνυψοῦται [2]·
Κάτωθεν δ' εἰς μέγα χάος γλαυκὴ θάλασσ' ἐξαπλοῦται.
Ἐπὶ τοῦ βουνοῦ δὲ πάλιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς κοιλάδος,
Ἐπὶ χλοεροῦ ἐδάφους καρποφόρου πεδιάδος,
Εἶναι Σκήτη ἐκτισμένη τοῦ ἁγίου Δημητρίου,
Ἔχουσα Ναὸν ἀρχαῖον τοῦ αὐτοῦ κλεινοῦ ἁγίου.
Αὕτη δέ, ὡς καὶ ἡ πρώτη, τῷ Βατοπεδίῳ ἀνήκει,
Οἱ δὲ ἀσκηταὶ ἀσκοῦνται εἰς πᾶν ὅ,τι τοῖς προσήκει [3].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

[1] Οἰκοδομηθεῖσα ἐν ἔτει 1751.

[2] Ὁ ἐν Κολητσίῳ Πύργος εἶναι Βυζαντινός, πλὴν ἡμιερειπωμένος.

[3] Οἱ ἀσκηταὶ ἐκτὸς τῶν προσευχῶν καὶ λοιπῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων ἐπιστατοῦσι καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν μικρῶν ἀμπέλων των, ποιοῦσι δὲ καὶ διάφορα ἐργόχειρα, οἷον σταυρουδάκια, κοχλιάρια, καλυμμαύχια, κλπ.

Πλὴν τῶν Σκήτεων ὑπάρχουν καὶ διάφορα Κελλία [1],
Ἐκτισμένα πολλαχοῦ ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ
Τῆς Μονῆς Βατοπεδίου· ὑπὸ μοναχῶν δ' οἰκοῦνται
Συνεχῶς ἐργαζομένων, **Κελλιῶται** δὲ καλοῦνται.
Τούτων ἐργασία εἶναι πάντοτε ἡ γεωργία,
Καλλιέργεια ἀμπέλων, ἐλαιώνων ἡ φυτεία.
Σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ φυτεύουν καὶ ὡραίας κερασίας,
Ἀπιδέας καὶ μηλέας, καὶ πολλὰς λεπτοκαρύας.
Ἐπανέλθωμεν δὲ αὖθις καὶ ἐντὸς Βατοπεδίου,
Περιγράψωμεν τὸ τεῖχος τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.
Ἡ περίμετρος τοῦ τείχους πήχεων ὑπερχιλίων [2],
Τὸ δ' ἐμβαδὸν ὡς ἔγγιστα εἰκοσακισχιλίων [3]
Τετραγωνικῶν, καὶ ἔχει Πύργους τρεῖς ὑψηλοτάτους,
Κ' ἑπτὰ ἄλλους μικροτέρους, στερεοὺς κι' ὡραιοτάτους.
Ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς πλευρά του ἡ νεόδμητος κι' ὡραία
Καὶ κυκλοτερὴς προφαίνει λαμπρὰ τείχη καὶ εὐρέα.
Σχῆμα δὲ τριγώνου ἔχον μὴ κανονικοῦ τὸ τεῖχος,
Ἔκτισται ἐπὶ κλιτύος, τριαντάπηχον τὸ ὕψος.
Πρὸς δυσμὰς τοῦ τείχους εἶν' ἡ Πύλη τοῦ Μοναστηρίου
Σιδηρᾶ τε καὶ μεγάλη, πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κτιρίου.
Ἄνωθεν τῆς Πύλης εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς Παναγίας,
Τῆς προστάτιδος κ' ἐφόρου, καὶ θαυματουργοῦ Μαρίας.
Ἔμπροσθεν δὲ ταύτης πάλιν λαμπρὸς θόλος ἀνυψοῦται
Μὲ ὡραίας ζωγραφίας καὶ κομψῶς περιστυλοῦται
Ἀπὸ τέσσαρας στυλίσκους ἐκ μαρμάρου λευκοτάτου,
Ἔχων ζωηρὰς εἰκόνας χρώματος ζωηροτάτου.
Εἰσιὼν διὰ τῆς Πύλης ταύτης τοῦ Μοναστηρίου,
Ἀπαντᾷ τις κατὰ πρῶτον ἄλλην Πύλην τοῦ κτιρίου,
Ἄνωθεν τῆς Πύλης ταύτης εἶν' εἰκὼν τῆς Παναγίας,
Πρὸ πολλοῦ 'ζωγραφημένη, ἡ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

---

[1] Ἐν μὲν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μονῆς ὑπάρχουσιν εἰκοσιδύο Κελλία, ἤτοι ἐξαρτήματα τῆς Μονῆς μὲ τὰ ὑποστατικά των, ἐν δὲ ταῖς Καρυαῖς ἄλλα τέσσαρα, ἤτοι ἐν ὅλῳ εἴκοσι καὶ ἕξ.

[2] Ἀκριβῶς 1600 πήχεων τεκτονικῶν.

[3] Ἀκριβῶς 18,000 πήχεων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Προχωρῶν δὲ περαιτέρω διὰ λοξο-διαδρόμου,
Ὑποκάτωθεν τοῦ Πύργου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου,
Ἀπαντᾷ καὶ τρίτην Πύλην, καὶ ἐμβαίν' εἰς τὸ Σεμνεῖον [1],
Εἰς τὸ μέγιστον κι' ὡραῖον καὶ κλεινὸν Βατο-πεδίον.
Πρὸς τὰ δεξιὰ δὲ βλέπει παρευθὺς Ναὸν ἀρχαῖον·
Εἶναι τῆς ἁγίας Ζώνης· ἔχει Νάρθηκα ὡραῖον.
Ἐκ τοῦ Ἱεροῦ δὲ τούτου ὕδωρ διαυγὲς ἐκρέει,
Καὶ κρουνὸς ἐξ ὀρειχάλκου νᾶμα καθαρὸν προχέει,
Περαιτέρω δὲ ὑπάρχει κομψὴ κρήνη μαρμαρίνη,
Ἡ νεόδμητος, καὶ ἥτις τρεῖς κρουνοὺς λαμπροὺς προτείνει [2].

---

[1] Ἡ εἴσοδος τῆς Μονῆς Βατοπεδίου εἰς τὸν τὸ πρῶτον ἤδη εἰσερχόμενον παρουσιάζει τι τὸ ἐκτάκτως μεγαλοπρεπὲς καὶ παρεμφερὲς πρὸς εἴσοδον τοῦτ' αὐτὸ ἀρχαίου κτιρίου.

[2] Ἡ κρήνη αὕτη ἐκαλλιτεχνήθη τὸ παρελθὸν ἔτος 1890 ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Πέτρου Μυλλέρου· καταχωρίζομεν δὲ ὧδε τὸ ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐποιήσαμεν δι' αὐτήν, καὶ τὸ ὁποῖον χαραχθὲν ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἐτέθη ἐπὶ τῆς δυσμικῆς πλευρᾶς τῆς αὐτῆς κρήνης, ἔχον οὕτω·

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τρίκρουνος κρήνη ἥδε προχέει νᾶμα,
Ὕδωρ ἄφθονον, γλυκύ, ὡς νέκταρ θεῖον·
Ὅπερ μετωχέτευσεν ἁδραῖς δαπάναις
Ἡ Σεβασμία Μονὴ Βατοπεδίου
Ἀπ' ὄρους κατασκίου Ἱερᾶς Σκήτης
Δημητρίου μάρτυρος, ἔνθ' ἀναβλύζει
Πληθὺς ὑδάτων διαυγῶν, ἀειρρόων,
Ἃ ἐντέχνως ἤθροισε Πέτρος Μυλλέρος,
Καλλιτεχνήσας πάγκαλον Κασταλίαν,
Ἀφ' ἧς ἄριστον ἀρυόμεθα ὕδωρ.
Οὕτω δὲ πόθος παλαιὸς ἐκπληροῦται
Βατοπεδίου σεβαστῶν οἰκητόρων.
Ἔπαινος πρέπει ἱδρυταῖς Προεστῶσιν,
Ὧν ἡ μνήμη ἄληστος πάντα τὸν χρόνον.
† *Ἐν ἔτει σωτηρίῳ αωϟ' (1890). Μηνὸς Ὀκτωβρίου ἀρχομένου.*

Ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς κρήνης ἐτέθη ἕτερον ἐπίγραμμα ἡρωελεγεῖον, χαραχθὲν καὶ αὐτὸ ὡσαύτως ἐπὶ μαρμαρίνης πλακός, ὅπερ ἐφιλοπόνησεν ὁ εὐπαίδευτος νέος ὁσιολογιώτατος κύριος Ἰάσων μοναχὸς Βατοπεδινός, γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἔχον ὧδε:

Πρὸς ἀριστερὰν δὲ βλέπει τὴν οἰκοδομὴν ὡρείου[1]·
Ὑποκάτωθεν δὲ τούτου ληνοὺς μεθ᾽ ὑποληνίου.
Παραπλεύρως τοῦ ὡρείου βλέπει τὸ Οἰνοδοχεῖον,
Πρὸς βορρᾶν δ᾽ ἀπέναντί του κεῖται Ἰχθυοδοχεῖον.
Ὑπεράνωθεν δὲ τούτου εἶναι τὸ Ξενοδοχεῖον[2]
Μὲ δωμάτια ὡραῖα, κάλλιστα ἐξειργασμένα,
Ὅπου δέχονται τοὺς πάντας, ἄριστα ηὐτρεπισμένα.
Ἄντικρυ δὲ τούτου πάλιν κάτω, τὸ Τραπεζαρεῖον,
Ὡραιότατον καὶ μέγα, σταυροθολικόν, καὶ ἔχον
Ἀριθμὸν τριανταδύο τραπεζίων ἐξαιρέτων.
Ταῦτα δ᾽ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου εἶναι κατεσκευασμένα,
Ἀντικρύζοντα ἀλλήλοις, ἄριστα πεποιημένα.
Ἔχει τράπεζαν προσέτι ἡγουμενικήν, καλλίστην,
Ἄριστα ἐξειργασμένην ἐκ μαρμάρου, καὶ μεγίστην[3].

Εὖτε βαθυρρεῖται ποταμοὶ καὶ φρείατα πολλὰ
Ἐν πηγαῖσιν ἐῶν δύσκον, ἅτ᾽ οὐλόμενον
Αὐχμὸν δειδιότες, τὸν Παμμεδέων κατὰ γαῖαν
Δῶκε, χολωσάμενός περ κακότησι βροτῶν.
Τόφρα δ᾽ ἄρ᾽ Ἱρὸν Βατοπέδιον, εὖχος μέγα Λαυρῶν,
Ἁδραῖσιν δαπάναις ἡδύποτον τόδ᾽ ὕδωρ
Νέρθε λόφου πολυπίδακος ἠγαθέης ἐκ Σκήτης,
Τῆς περ ἀεθλοφόρος Δημέτριος κρατέει,
Ὧδε σιδηρείοις ὀχετεύσατ᾽ ἀγωγοῖς πολλοῖς,
Τοὺς Πέτρος Μυλέρος τηλόθεν, ἐξ ἀπίης
Γαίης, ὧδε ἐνεῖκεν, ἰδυίῃσι πραπίδεσσιν
Εἶτ᾽ ἀλλήλοις τὼς ἡρμόσατ᾽, ὥστε μέγαν
Καὶ πολυδινήεντα ἶον ποιήσατ᾽ ἀγωγόν,
Ἀέναον στόμ᾽ ὅου τριχθὰ διαιρεθὲν οἱ,
Ἐκχεῖ ὕδωρ ἀγλαὸν Κρήνης τῆς δ᾽ ἐϋδμήτοιο
Εὐεργοῖο Μονῆς αἰνέον οὔνομ᾽ ἀεί.

Χ|Η|ΗΗΗ|Δ|ΔΔΔ

[1] Ἤτοι σιτοφυλακίου.

[2] Τὸ κοινῶς λεγόμενον *Ἀρχονταρίκιον*.

[3] Ἀπὸ τῆς Ἡγουμενικῆς ταύτης Τραπέζης βλέπων τις πρὸς τὰ ἔξω, ὁρᾷ τὴν ἁγίαν Τράπεζαν τοῦ μεγάλου Ναοῦ ἀντικρύζουσαν ἀκριβῶς πρὸς αὐτήν, ἐπειδὴ αἱ μεγάλαι Πύλαι τοῦ Τραπεζαρείου καὶ τοῦ Ναοῦ εἶναι ἱδρυμέναι κατ᾽ εὐθεῖαν γραμμήν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κάλλισται δὲ ζωγραφίαι τὰ ἐντὸς περικοσμοῦσι
Τοῦ Τραπεζαρείου τούτου, καὶ τὰ ὄμματα πληροῦσι
Τέρψεως καὶ θυμηδίας τῶν Προσκυνητῶν, ὁσάκις
Ἔρχονται νὰ προσκυνήσουν, ὅπερ γίνεται συχνάκις.
Ἔξω τοῦ Τραπεζαρείου τέσσαρες κρουνοὶ ὑδάτων
Ῥέουσιν ἀκαταπαύστως πλῆθος ἄφθονον ναμάτων.
Παραπλεύρως αὐτοῦ κεῖται μέγα Ἐλαιοδοχεῖον.
Εἰς τὰ ὄπισθεν δὲ τούτου κεῖται τ' Ἀλευροδοχεῖον.
Πλησιέστατα δὲ τούτου τὸ κοινὸν Ἀρτοποιεῖον.
Εἶτα δὲ τὸ Μαγειρεῖον, κι' ὄπισθεν τὸ Προσφορεῖον[1].
Πλησιέστατα δ' ὑψοῦται παλαιὸν **Καμπαναρεῖον**[2].
Ὑψηλότατον κι' ὡραῖον, μὲ τὸ σημαντροκρουστεῖον.
Εἰσέλθωμεν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας[3],
Εἰκόνα δὲ τιμήσωμεν θαυματουργοῦ Μαρίας
Βηματαρίσσης τῆς σεπτῆς Κυρίας Παντανάσσης,
Προστάτιδος δὲ τῆς Μονῆς, τῆς ἐκκλησίας πάσης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

---

[1] Ὅπου κατασκευάζονται αἱ προσφοραί, ἤτοι οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως διὰ τὰς λειτουργίας.

[2] Τὸ Κωδωνοστάσιον τοῦτο, ὑψηλόν, στενὸν καὶ τετράγωνον, ἔχον ὕψος 35 πήχεων τεκτονικῶν, ᾠκοδομήθη ἐν ἔτει 1427· φέρει δὲ ἐπὶ τῆς βορείου αὐτοῦ πλευρᾶς δίστιχον ἐπίγραμμα γεγραμμένον διὰ τούβλων· ἔχει δὲ οὕτω:

Κώδωνας ἄνω λαμπρὸν ἠχοῦντας φέρει,
Πιστοὺς καλοῦντας πρὸς Θεοῦ ὑμνῳδίαν.
Ἔτους ,ϛϡλε', Ἰνδικτιῶνος πέμπτης.

Πλησίον δὲ τοῦ Κωδωνοστασίου καὶ ἔξωθεν τοῦ μεγάλου Ναοῦ εἶναι ἐκτισμένη ἡ λεγομένη Φιάλη, κυκλοτερής, καὶ στηριζομένη ἐπὶ στυλίσκων μαρμαρίνων, κομψοτάτη δὲ καὶ ἐζωγραφημένη διὰ ζωηροτάτων ζωγραφιῶν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῆς πῖδαξ μαρμάρινος ἀναβλύζει ὕδωρ καθαρόν, χεόμενον ἐν τῇ κυρίως λεγομένῃ Φιάλῃ, παρεμφερεῖ οὔσῃ πρὸς βαπτιστήριον, ἐν ᾗ ψάλλεται κατὰ μῆνα ἁγιασμός.

[3] Ὁ μέγας οὗτος Ναός, ὅστις λέγεται καὶ Καθολικόν, σεμνυνόμενος ἐπ' ὀνόματι τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ, ἱδρύθη πρὸ χιλίων καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν· εἶναι δὲ μολυβδοσκεπής, ἔχων 45 πήχεων μῆκος, 30 πήχεων πλάτος καὶ 28 πήχεων ὕψος μετὰ τοῦ θόλου. Μεταξὺ δὲ τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ προμνησθέντος Τραπεζαρείου, ἤτοι τῆς μεγάλης Τραπέζης, ἐκτείνεται μεγάλη αὐλὴ διὰ τετραγώνων πλακῶν ἐστρωμένη.

Ἀρχαιοτάτ' ἐστὶν εἰκών, ὅτε Μονὴ ἱδρύθη,
Καὶ ὅτε τὸ θεμέλιον τοῦ Ἱεροῦ ἐκτίσθη [1].
Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ναοῦ ἐπὶ τῆς πρώτης Πύλης
Σώζεται τρίμορφος εἰκὼν ἐντὸς γραμμῆς καμπύλης,
Ἀψιδωτῆς, ἥτις χρυσαῖς ψηφῖσι γεγραμμένη,
Ἐστὶν ἀξιοθέατος, λαμπρῶς κεκοσμημένη [2].
Προχωροῦντες δ' ἐνδωτέρω ἄλλην Πύλην ἀπαντῶμεν
Λαμπροτάτην καὶ ἀρχαίαν, καὶ ἐκεῖθεν καθορῶμεν
Τὸν ναὸν ἐπὶ τεσσάρων κιόνων ἐστηριγμένον
Ἀπὸ λίθου πορφυρίτου, καὶ λαμπρῶς κεκοσμημένον
Μὲ ἀρχαίας ζωγραφίας Πανσελήνου τοῦ ζωγράφου,
Καὶ λαμπρὰς ἁγιογραφίας τοῦ κλεινοῦ ἁγιογράφου [3].

---

[1] Διὰ τοῦτο καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη λέγεται *Κτιτόρισσα*· Βηματάρισσα δὲ λέγεται, διότι εἶναι ἐντεθρονισμένη ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι τοῦ Ναοῦ, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω.

[2] Ἡ τρίμορφος αὕτη εἰκὼν παριστᾷ τρία πρόσωπα· τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ μέσῳ καθήμενον ἐπὶ ἕδρας, καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς χειρὸς εὐλογοῦντα, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κρατοῦντα τὸ Εὐαγγέλιον· ἐκ δεξιῶν δὲ αὐτοῦ ἱσταμένην τὴν Παναγίαν καὶ ἐξ ἀριστερῶν τὸν τίμιον Πρόδρομον. Πέριξ δὲ τοῦ ἡμικυκλίου τῆς ἀψῖδος ὑπάρχει διὰ χρυσῶν ψηφίδων γεγραμμένον τὸ ἑξῆς ἐννεάστιχον ἐπίγραμμα, ἔχον ὧδε:

Τὰ πρὶν ἀκαλλῆ καὶ ῥυέντα τῷ χρόνῳ,
Ψηφῖσι χρυσαῖς καὶ λαμπρῶς βεβαμμέναις,
Φαιδρῶς τ' ἀγλαῶς κατεκοσμήθη λίαν,
Σπουδῇ, πόνῳ τε καὶ πόθῳ διαπύρῳ
Τοῦ Ποιμενάρχου τῆσδε τῆς Μονῆς, Λόγε,
Ἰωαννικίου τε [illegible] *τοῦ τρισολβίου,*
Ὧ καὶ παρέξοις σὴν βασιλείαν χάριν,
Ταῖς ἱκεσίαις Παράγνου καὶ Προδρόμου.
Ταῦτα μοναχὸς Σωφρόνιος νῦν λέγει.

Κάτωθεν δὲ τῆς τριμόρφου ταύτης εἰκόνος ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς μεγάλης Πύλης ὑπάρχει ἐπίσης διὰ χρυσῶν ψηφίδων ἱστορημένη ἡ εἰκὼν τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ· ὁμοία αὐτῇ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὑπάρχει καὶ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ ἄνωθεν τῶν κιονοκράνων τῶν μαρμαρίνων στηλῶν τῶν πρὸς τὸ ἅγιον Βῆμα. Ψηφιδωτὴ ὡσαύτως ἐστὶ καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Νικολάου, ἡ ἔξωθεν τοῦ Νάρθηκος ἱστορημένη καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου ἐφθαρμένη.

[3] Ὁ ἁγιογράφος οὗτος Πανσέληνος ἐζωγράφησε κατὰ πρῶτον ὁλόκληρον τὸν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔχει δὲ σταυροῦ τὸ σχῆμα ὁ Ναὸς κι' ὡραῖον θόλον,
Εἰκονίζοντα τὸν μέγαν, τὸν οὐράνιον τὸν Πόλον.
Καὶ εἰκόνας δ' ἔχει ἀρχαίας μὲ ψηφῖδας γεγραμμένας
Καὶ μ' ἐνδύματ' ἐξ ἀργύρου κάλλιστα κεκοσμημένας [1].
Καὶ κειμήλια ὡραῖα τεχνητῶς πεποικιλμένα,
Κι' ἀντικείμεν' ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τεχνουργημένα
Ἡ εἰκὼν Βηματαρίσσης ἐν τῷ Βήματι ὑπάρχει
Ἐπὶ θρόνου ἱδρυμένη καὶ τῶν ἄλλων προεξάρχει [2].

Ναόν, ὡς καὶ τὸν Ναὸν τοῦ Πρωτάτου ἐν Καρυαῖς· μετὰ παρέλευσιν δέ τινων αἰώνων ἐδέησεν ἵνα ἀνιστορηθῇ ὁ Ναός, ὅστις καὶ ἀνιστορήθη ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου ἐν ἔτει ,ϛωκ', Ἰνδικτιῶνος δεκάτης, ἤτοι τῷ 1312 μετὰ Χριστόν· καίπερ δὲ ἀνιστορηθεὶς τότε ὁ Ναός, διασώζει μέχρι σήμερον πολλὰς τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἁγιογράφου.

[1] Εἰκόνες ἔχουσαι ἐνδύματα ἐξ ἀργύρου εἰσὶν αἱ ἑξῆς: Ἡ Ἀντιφωνήτρια, ἡ Ἐσφαγμένη καὶ ἡ Παραμυθία, ἱστορημέναι καὶ αἱ τρεῖς ἐν τοιχογραφίᾳ. Εἰκόνες δὲ ἔχουσαι ἐνδύματα ἀργυροκεχρυσωμένα εἰσὶν αἱ ἐν τῷ τέμπλῳ τοῦ Ναοῦ, ἤτοι ἡ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ τῆς Παναγίας, ὡς καὶ ἡ τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ καὶ τῆς Παρθένου Μαριάμ, αἱ τὸν Εὐαγγελισμὸν παριστῶσαι.

[2] Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐστὶν ἀργυροχρυσότευκτος, τὸ δὲ πλαίσιον αὐτῆς ἐκ χρυσοῦ ἀπέφθου ἐστὶν ἀριστούργημα χρυσοχοϊκῆς τέχνης. Ὁ θρόνος αὐτῆς ἐστιν ἐκ γρανίτου ὑπομέλανος στιλπνοτάτου τοῦ ὄρους Ἄθω, ὡς καὶ τὸ Κουβούκλιον τῆς ἁγίας Τραπέζης. Τὸ δάπεδον τοῦ ἁγίου Βήματος καὶ ὁλοκλήρου τοῦ Ναοῦ ἐστιν ἐστρωμένον διὰ πλακῶν ἐκ γρανίτου πορφυρῶν στιλπνοτάτων. Ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι ὑπάρχουσι διάφορα κειμήλια, ὧν ἀξιολογώτερά εἰσι τὰ ἑξῆς: Ἡ Τιμία Ζώνη τῆς Θεοτόκου ἐν δυσὶ κιβωτίοις ἀργυροχρυσοτεύκτοις ἀρίστης κατασκευῆς· τὸ ἅγιον Ποτήριον τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Δεσπότου Κατακουζηνοῦ τοῦ Παλαιολόγου, κατεσκευασμένον ἐξ ἰάσπιδος, λίθου πολυτιμοτάτου, καὶ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, πέριξ τῆς κωνοειδοῦς βάσεως τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀνάγλυφον τὸ μονόγραμμα τοῦ Αὐτοκράτορος τούτου, καὶ εἰκονίσματα ἀνάγλυφα τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων, ὡς καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου· τρεῖς μικραὶ εἰκόνες, ἤτοι ἡ σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ, ἡ ἁγία Ἄννα φέρουσα ἐν ἀγκάλαις τὴν Θεοτόκον ὡς βρέφος ἐσπαργανωμένον, καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, αἵτινές εἰσιν ἱστορημέναι διὰ ψηφίδων λεπτοτάτων, λεπτοτέρων καὶ τοῦ σησάμου, ἀριστουργήματα τέχνης ἀμίμητα. Ὡσαύτως καὶ αἱ δύο μικραὶ εἰκόνες τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας, αἱ λεγόμεναι *νινία*, παριστῶσαι ἡ μὲν μία τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εὐλογοῦντα, ἡ δὲ ἑτέρα τὴν Παναγίαν κρατοῦσαν ἐν ἀγκάλαις τὸ βρέφος· ἀμφότεραι δὲ αἱ εἰκόνες αὗταί εἰσιν ἀρχαιόταται, ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς χρόνους τῆς εἰκονομαχίας. Ἐπὶ δὲ τοῦ πλαισίου τῶν εἰκονισμάτων τούτων, ἐφθαρμένου ὄντος, ὑπάρχει τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα:

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔμπροσθεν δὲ τῆς εἰκόνος λαμπὰς πάντοτ' ἀνημμένη
Καίει νύκτα καὶ ἡμέραν, σῶα διατηρουμένη[1].
Κ' ἐν τῷ Νάρθηκι ὑπάρχουν κάλλισται τοιχογραφίαι
Τεχνικῶς ἱστορημέναι, ὡς καὶ ἁγιογραφίαι.
Παραπλεύρως τοῦ κτιρίου τοῦ Ναοῦ ναΐσκοι δύο,
Δημητρίου Μυροβλήτου, Νικολάου τῶν ἁγίων[2].

Βεβαία ἐλπὶς ἠπορημένων, Κόρη,
Σκέπη γενοῦ μοι καὶ ψυχῆς σωτηρία.
Οἶδά σε καὶ γὰρ ὀρφανῶν τε καὶ ξένων
Τὸν βόρβορον πλύνουσα τῶν ἁμαρτάδων.
Φιλανθρωπινὴ Ἄννα ταῦτά σοι κράζει.
Δέησις τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Ἄννης
Παλαιολογίνης Κατακουζηνῆς,
Δῶρον τῆς Φιλανθρωπινῆς.

Ἐντὸς τοῦ Καθολικοῦ ὑπάρχουσι πολλαὶ καὶ διάφοροι εἰκόνες ἀξιόλογοι· μεταξὺ δ' αὐτῶν διαπρέπει ἀρχαία εἰκὼν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, δῶρον Ἀνδρονίκου Εὐσεβοῦς Δεσπότου τοῦ Παλαιολόγου.

[1] Ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνος ταύτης ἵσταται ἀρχαία λαμπάς, ἐπὶ τῆς ὁποίας τίθεται πάντοτε κηρίον καὶ ὕσκα ἀντὶ φυτιλίου, ἵνα καίῃ διηνεκῶς, διατηρῆται δὲ καὶ ἡ λαμπάς.

[2] Ἐντὸς τοῦ ναΐσκου τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὑπάρχει ἐπὶ ἕδρας τεθειμένον τὸ ἀντίτυπον τῆς Βηματαρίσσης ζωγραφηθὲν ἐν ἔτει 1856· ὑπὸ τὸ ἀντίτυπον δὲ τοῦτό ἐστι γεγραμμένον ἐπίγραμμα, ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Δωροθέου Εὐελπίδου Ἀρχιμανδρίτου Βατοπεδινοῦ, Μητροπολίτου Κορυτσᾶς ὕστερον χρηματίσαντος. Τὸ ἐπίγραμμα τοῦτο, ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὴν Βηματάρισσαν, καταχωρίζομεν ἐνταῦθα, ἔχον ὧδε :

Ἐφ' ὑδάτων ἱδρυμένος ἦν ὁ θρόνος Σου, Κυρία !
Λαμπαδοφεγγής, καὶ ὅλος ἐν λαμπρότητι τελείᾳ [1]),

[1]) Ἐννοεῖ ἐνταῦθα ἐκεῖνο, ὅπερ ἀναφέρει ἡ εὐσεβὴς παράδοσις, ὅτι ἡ εἰκὼν τῆς Βηματαρίσσης μετὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τῆς λαμπάδος, ἀνημμένης οὔσης, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐποιησάμεθα λόγον, διέμεινεν ἐν τῷ φρέατι τοῦ ἁγίου Βήματος ἐπὶ πολλὰ ἔτη· μεθ' ἃ κατὰ θείαν πρόνοιαν ἀνευρεθεῖσα ἡ εἰκὼν μετὰ τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς λαμπάδος, ἐτέθη εἰς τὸν πρότερον αὐτῆς θρόνον, ἤτοι ἐκεῖ ἔνθα ὑπάρχει μέχρι σήμερον. Ὅρα ἱστορίαν τῆς εἰκόνος ταύτης ἐν τῇ βίβλῳ τῇ καλουμένῃ «Ἀνωτέρα ἐπισκίασις ἐπὶ τοῦ Ἄθω» σελ. 15-16. Ὁμοίως ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ἀναφέρονται καὶ αἱ ἱστορίαι τῶν λοιπῶν μεγάλων εἰκόνων τῆς Παναγίας, ἤτοι τῆς Ἀντιφωνητρίας, τῆς Ἐσφαγμένης, τῆς Παραμυθίας καὶ τῆς ἐν τῷ Δοχείῳ ὑπαρχούσης Ἐλαιοβρύτιδος, περὶ ὧν ὅρα ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ ἀπὸ σελ. 19 μέχρι 30.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Νέα κλίμαξ μαρμαρίνη ἀπὸ τοῦ Ναοῦ ἀνάγει
Σ' τὸ Συνοδικὸν τοὺς πάντας καὶ εἰς τὸν Ναὸν κατάγει.
Τὸ Συνοδικὸν δὲ τοῦτο εἶναι ὡς Ἡγουμενεῖον,
Ἐκεῖ πάντα ἐκτελοῦνται, ἐκεῖ δὲ καὶ τὸ Γραφεῖον [1].
Ἐντεῦθεν ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην,
Τὴν ἐντὸς τοῦ Πύργου οὖσαν, τῆς σοφίας ἀποθήκην [2].
Ἐκεῖ ἔχομεν βιβλία διαφόρων συγγραμμάτων,
Καὶ μεμβράνας δὲ ἀρχαίων καὶ σπανίων χειρογράφων.
Ἐκεῖ ὑπάρχουσι βιβλία πρὸ αἰώνων τυπωμένα
Τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, ἐν Εὐρώπ' ἐκδεδομένα.
Μεταβῶμεν δὲ ἐντεῦθεν καὶ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον
Τὸ μὲ τρεῖς πλευρὰς 'κτισμένον, ἴδωμεν τὸ Φαρμακεῖον.
Ἐν αὐτῷ αἱ κλῖναι πᾶσαι καλῶς εἶν' ηὐτρεπισμέναι,
Καθαραὶ καὶ ὅλως νέαι, κάλλιστα ἐπιπλωμέναι.
Περιποίησις ὑπάρχει εἰς τοὺς ἀσθενεῖς ἀρίστη,
Καὶ καθαριότης ἄκρα, κ' ἐπιμέλεια μεγίστη.
Ἀσθενείας τῶν Πατέρων καὶ παμπόλλων ἄλλων ξένων
Ἰατρὸς πεπειραμένος θεραπεύει διαμένων [3].

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ὅτε πένθιμοι ἡμέραι κατεκάλυπτον τὴν θέαν
Τῆς ἐπιφανοῦς Μονῆς Σου Βατοπέδου τὴν ὡραίαν.
Ἀλλ' ἐπῆλθεν ἡ λαμπρότης μὲ τὸ πλήρωμα τῶν χρόνων
Τῆς Μονῆς Σου, καὶ ἀνέβης εἰς τὸν πρότερόν Σου θρόνον,
Ἵνα ταύτην διϊθύνῃς εὐλογοῦσα ἐν τοσούτῳ
Ἅπαντας τοὺς προσκυνοῦντας τὸ ἀντίτυπόν Σου τοῦτο,
Τὸ ζωγραφηθὲν δαπάνῃ Γρηγορίου Ἀρχιθύτου,
Ὦ τὰς χάριτας παρέχοις πλοῦτον Σου τοῦ ἀειρρύτου.
Τῷ ᾳωϛ' κατὰ μῆνα Ἰανουάριον.

[1] Ἐκεῖ καθ' ἑκάστην συνέρχονται οἱ Ἐπίτροποι πρὸς διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων τῆς Μονῆς· ἐκεῖ δὶς τῆς ἑβδομάδος συνεδριάζουσι καὶ οἱ Προϊστάμενοι πρὸς συζήτησιν καὶ διεξαγωγὴν διαφόρων σπουδαίων ὑποθέσεων· καὶ ἐν γένει ἑδρεύει διαρκῶς ἡ ἀρχὴ τοῦ Μοναστηρίου.

[2] Τοῦ πρὸς τὴν βόρειον τῆς Μονῆς πλευρὰν κειμένου μεγάλου Πύργου. Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ταύτῃ ὑπάρχει παρεκκλήσιον τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου· ἅπαντα δὲ τὰ ἐντὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς παρεκκλήσιά εἰσιν ἐν ὅλῳ 19, τὰ δὲ παρεκκλήσια τὰ ἐκτὸς αὐτῆς εἰσι 12.

[3] Ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἡ Ἱερὰ τοῦ Βατοπεδίου Μονὴ διατηρεῖ ἰατροὺς ἐπιστήμονας πτυχιούχους καὶ πεπειραμένους.

Ἂς ἀνέλθωμεν κατόπιν καὶ εἰς τὸ Διδασκαλεῖον,
Ὅπου λειτουργεῖ ἀπαύστως τὸ Ἑλληνικὸν Σχολεῖον.
Ἐκεῖ σειρὰ διδάσκεται ἑλληνικῶν γραμμάτων,
Γνώσεις τινὲς ἐγκύκλιοι τῶν ἄλλων μαθημάτων.
Ὅλ' ἡ στιχουργία αὕτη εἶν' ἁπλῆ σκιαγραφία·
Ἀπαιτεῖται δὲ ἑκάστου ἡ ἐνταῦθα παρουσία,
Ἵνα ἴδῃ κ' ἐκτιμήσῃ τὴν Μονὴν Βατοπεδίου,
Τ' ἄριστα ἀποκομίζων ἀπὸ τοῦ κλεινοῦ Σεμνείου.

Παρελείφθη νὰ σημειωθῇ ἀνωτέρω, ὅτι ἐκτὸς τῆς διαληφθείσης ἀρχαίας εἰκόνος τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου τῆς οὔσης ἐν τῷ Καθολικῷ, διαπρέπουσιν ὁμοίως ἐν τῷ αὐτῷ Καθολικῷ καὶ δύο μεγάλαι ἀρχαῖαι εἰκόνες, ληφθεῖσαι πρό τινων αἰώνων ἐκ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας, ὧν ἡ μὲν ἀπεικονίζει τὴν φιλοξενίαν τοῦ Ἀβραάμ, ἡ δὲ τὴν Θεοτόκον κρατοῦσαν ἐν ἀγκάλαις τὸ βρέφος. Τὰ πλαίσια δὲ τῶν εἰκόνων τούτων καὶ λοιπὰ κοσμήματά εἰσι καλλιτεχνημένα ἐκ λεπτοτάτου σύρματος ἀργυροχρυσοτεύκτου, ἀμίμητα ὄντως ἀριστουργήματα καλλιτεχνίας.

Ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων ἐμμέτρων ποιημάτων, ἅτινα ἐφιλοπόνησε διὰ τὰς εἰκόνας τῆς Ἐσφαγμένης καὶ Παραμυθίας ὁ κατὰ τὸν ΙϚʹ αἰῶνα ἀκμάσας ἐλλόγιμος Ἱεροδιάκονος Συνέσιος ὁ Βατοπεδινός, καταχωρίζομεν ὧδε πέντε ποιήματα, ὧν τὰ μὲν δύο πρῶτα διὰ τὴν Ἐσφαγμένην, τὰ δὲ λοιπὰ τρία διὰ τὴν Παραμυθίαν μετὰ τῶν παλαιῶν ἐξηγήσεων αὐτῶν.

Ποίημα Ἡρωελεγεῖον.

Ἦ ῥά γε Παμβασίλεια, ἀλάστωρ Παρθενομῆτορ,
Ἔμπλεε ἀγλαΐης, ἥκετο ὀκρυόεις
Σεῖο, ἐπὶ γνάθοιο τυπώματος ἀθανάτοιο,
Φάσγανον ἀτρεκέως κάμμορε δυσμορίης.
Νήπιε! τίς σε θεὰ δὴ Ἐριννὺς μάστιγι βάλλε;
Φεῦ σοι ἀτασθαλίης ἔκγον' ἐπιβολίης.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Βεβαίως, Παμβασίλισσα θεοχαριτωμένη,
Γεμάτη ἀπὸ εὐμορφιὰν καὶ πανευλογημένη,
Ἐλθὼν ἐχθρὸς ὁ τολμηρός, τραχύτατος Διάκος,
Τὸ θεῖόν σου ἐκτύπωμα ἐκτύπησε παγκάκως,
Μὲ μάχαιραν ὁ δείλαιος ἀθάνατον εἰκόνα.
Τί ἔκαμες, κακόμοιρε ; βαβαὶ εἰς τὸν αἰῶνα !
Τίς ἀνεράϊδα ξωτικὴ ἀπὸ τὸν ᾅδην βγῆκε.
Σ' ἐκτύπησε μὲ μάστιγα κι' ἀνόητον σ' ἀφῆκε ;
Ἀλλοίμονον 'ς τὴν τόλμην σου καὶ κακοροιζικιάν σου,
Κ' εἰς τὴν ἀνοησίαν σου καὶ ἀναπροκοπιάν σου.

Ἕτερον δακτυλικὸν τετράμετρον εἰς δισύλλαβον.

Ἀδυμελὲς χαρίεσσα ἀηδοῖ,
Παρθενικὴ πολύτερπε χελιδοῖ,
Αἰγλήεσσα θέσκελε Κούρη,
Ἀγλαοποίκιλον ἐρατὸν ἄνθος,
Χρυσόρεθρον πολυήρατον ἄνθος,
Κλῦθι ἐμεῖό γε ἀρὰν τε δεδέχθαι,
Κλῦθι, ἐμόν κε ἄημα σαῶσαι,
Δέξαι ταῦτ' ἂν ἐφύμνια, πρόφρων,
Οὐ γὰρ ἐπάξια ᾄσματα μέλψω.
Ἐχρῆν μέν τοί γε κρείσσονα οἴσειν,
Γουνάσομ' ἐκ δολιχῶν ζοφοέντων,
Ταρταρίων σκοτόεντος χώρου,
Κἀμέ γε ῥύσειας, Θεομῆτορ,
Κ' ἄξειας πρὸς ἀμύμονα χῶρον.

Χαριτωμένον καὶ γλυκὺ μελίρρητον ἀηδόνι,
Παρθενικὸν πανεύλαλον καλόν μου χελιδόνι,
Κόρη θεοχαρίτωτε, τὸ ἄνθος τὸ εὐῶδες,
Τὴν προσευχήν μου ἄκουσον μὲ τοὺς γυρμένους πόδας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἁρμόδια ἐγκώμια δὲν ξεύρω νὰ λαλήσω,
Πλὴν κλίνω μου τὰ γόνατα νὰ σὲ ἐκλιπαρήσω,
Νὰ μ' ἐλαφρώσῃς, Μαριάμ, ἁμαρτιῶν τοῦ βάρους,
Καὶ νὰ μὲ σώσῃς, Ἄχραντε, τοῦ σκοτεινοῦ ταρτάρου,
Νὰ ἀνεβάσῃς δοῦλόν σου εἰς τόπον τὸν δροσάτον,
Εἰς οὐρανὸν ἐμπύρινον κι' ἀπὸ χαραῖς γεμάτον.

Τὰ ἑξῆς τρία ποιήματα τοῦ αὐτοῦ Συνεσίου ἀναφέρονται, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, εἰς τὴν Παραμυθίαν.

Στίχοι Ἰαμβικοί, ὧν οἱ μὲν τρίμετροι ἀκατάληκτοι καὶ καταληκτικοί, οἱ δὲ δίμετροι ἀκατάληκτοι καὶ ἡμιΐαμβοι.

Πάνδωρε Κούρη, λαμπροδωδεκάστερε,
Ἄχραντον ἄνθος, μοῦσα κάλλους παρθένων,
Γέρας πόλου, γῆς, ἀγλαὸν θεώρημα,
Ἀράν τ' ἐμεῖο κλῦθ'· ἐὴν ἀρωγὴν,
Ὦ μῆτερ Ἁγνή, σοῖς δίδου δμώεσσι.
Κόσμοιο ἕλκε τέρψεως,
Κ' Ἐδὲμ πόλοιο τεύξεαν.
Σὸν προσκυνῆσαι χρῶτα
Νέμοις δ' ἐκεῖσε θεῖον.

Ὦ Κόρη, ἡ ὁποία χαρίζεις εἰς ὅλους καὶ ἔχεις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου δώδεκα λαμπροὺς ἀστέρας, τὸ καθαρὸν ἄνθος, τὸ ᾆσμα τῆς ὡραιότητος τῶν παρθένων, τὸ βραβεῖον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ λαμπρὸν θεώρημα· ἄκουσον τῆς ἐμῆς δεήσεως· τὴν σὴν βοήθειαν, ὦ μῆτερ Ἁγνή, δίδου τοῖς δούλοις σου· ἀπομάκρυνον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἡδονῶν τοῦ κόσμου, καὶ εἴθε νὰ ἐπιτύχωσι τῆς οὐρανίου τρυφῆς· εἴθε νὰ δωρήσῃς εἰς ἡμᾶς νὰ προσκυνήσωμεν ἐκεῖ ἐν οὐρανῷ τὸ σὸν θεῖον σῶμα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κατὰ τὰς Πτέρυγας Σιμμίου τοῦ Ῥοδίου.

ᾎδετε, ὦ χριστοσεβεῖς λαός, ἄειδ' ᾄσμασι Κούρην
[Παραμυθίην γε,
Τὴν πάλ' ἐβρόντησε χορὸς θεοπρόπων, Ἀθλοφόρων
[Μαθητῶν·
μέλπε τῇ αὐδὰν Γαβριήλ· χαῖρε χαρᾶς ἔγερσις,
Χαῖρε Θεοῦ ἕλξις ἀνὰ βροτοῖσιν,
ἀνίκ' ἔκραιν' ἀνάγκα·
ἐφ' ᾧ πᾶς
ὁ αἰὼν
εὐπλεκέεσιν ὕμνων
Στέμμασί σε στέψει Ἄνασσ' ἄχραντε.
Καὶ ὁ Ἄθως θαύμασιν ἑοῖς, σαλπίσει στομάτεσσιν
Ἑκατόν, ἰδ' ὕψει ὅτι νικᾶται· ἔει γὰρ κλέος ἧττα κείνου.
Ἐσθλά κε δῴη Παραμυθίη Ἁγνή, χρηστὰ κατ' ἄμφω.
[Μοναχῶν ὁ κόσμος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ψάλλετε, ὦ χριστοσεβεῖς λαός, ψάλλε μὲ ᾄσματα τὴν Κόρην Παραμυθίαν, τὴν ὁποίαν πάλαι ἐκήρυξε χορὸς Προφητῶν, Μαρτύρων, Ἀποστόλων· ψάλλε εἰς αὐτὴν τὴν φωνὴν τοῦ Γαβριήλ· χαῖρε ἡ ἔγερσις τῆς χαρᾶς· χαῖρε ἡ προσέγγισις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὁπότε ἐβασίλευεν ἡ ἀνάγκη· διὰ τὸ ὁποῖον ὅλος ὁ αἰὼν θέλει σε στεφανώσει μὲ καλῶς πεπλεγμένους στεφάνους ὕμνων, Βασίλισσα Ἄχραντε. Καὶ ὁ Ἄθως διὰ τὰ ἰδικά Σου θαύματα θέλει κηρύξει ὡς διὰ σάλπιγκος μὲ ἑκατὸν στόματα, ὅτι νικᾶται κατὰ τὸ ὕψος· διότι σὺ ὑπάρχεις ἡ δόξα καὶ ἡ νίκη ἐκείνου τοῦ Ἄθω. Εἴθε δὲ ἡ Ἁγνὴ Παραμυθία νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ πράγματα, καλὰ καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν, ἡ ὁποία εἶναι ὁ στολισμὸς τῶν Μοναχῶν.

Κατὰ τὸν Βωμὸν Δωσιάδου τοῦ Ῥοδίου.

Δεῦρο πτάσον μοι ψυχὰ
ἀνακτόροισιν ἁγνᾶς
ἄφραστον οὖσι δὴ περὶ τρισσὸν φάος
κάμπτουσα κλεινᾷ Παραμυθίᾳ γόνυ
ἄρχευ τε οἴμων, ὦ φανωτάτη,
πάγχρυσε Κούρη, αὔρα ἡδίστη.
κόσμοιο ἀλκά, τεῖχος,
πιστῶν παραμύθιον·
τεὰ προσκυνεῖ σε ποίμνη
καὶ λίσσεται ἔνθερμα,
ὄφρ' εὖ σκέπῃς ἄτρωτον,
αἴρῃς τε νεῦρα τῆσδε,
Χριστόν τε ἱλάσκοιο,
γόνον σέθεν κράτιστον,
ὦ δόξα, ἡνίκ' ἄγε ἄστρα
πόλον τε φῶς καὶ γᾶς ἅπαντα
τόνδ', ὦ Ἄχραντε, λίσσεαι ἡμᾶς σαῶσαι
θεοὶ Θεῷ ὡς ἐγχορεύσωμεν δ' ἄνακτι.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐλθέ, ὦ ψυχή μου, καὶ πέτασον εἰς τὰ βασίλεια τῆς ἁγνῆς Παραμυθίας, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς τὸ ἀνερμήνευτον τριλαμπὲς φῶς τῆς θεότητος· καὶ ἀφ' οὗ προσκυνήσῃς τὴν ἔνδοξον Παραμυθίαν, ποίει ἀρχὴν τοιούτων προοιμιακῶν παρακλήσεων· ὦ λαμπροτάτη, πάγχρυσε Κόρη, πνοὴ γλυκυτάτη, ἡ δύναμις καὶ τὸ στήριγμα τοῦ κόσμου καὶ ἡ παρηγορία τῶν πιστῶν· ἡ ποίμνη σου σὲ προσκυνεῖ καὶ παρακαλεῖ σε θερμῶς, ἵνα διαφυλάττῃς αὐτὴν ἀνεπηρέαστον καὶ νὰ ὑψόνῃς τὴν δύναμιν αὐτῆς, καὶ εἴθε νὰ ἐξιλεώσῃς ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Χριστόν, τὸν κάλλιστον υἱόν σου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔστω δόξα, ὅτ' ἐδημιούργησε τὸν οὐρανόν, τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τὰ ἄστρα, καὶ ὅλα τὰ πράγματα τῆς γῆς. Τοῦτον τὸν υἱόν σου, ὦ Ἄχραντε, παρακάλει διὰ νὰ μᾶς σώσῃ, ἵνα γενόμενοι θεοὶ κατὰ χάριν, χορεύσωμεν εἰς τὸν βασιλέα Θεόν.

Κῆπος ἀνθιστάμενος κατὰ Χειμάρρου.

(Παρίσταται ὁ κῆπος ὁμιλῶν. Ποιημάτιον τοῦ αὐτοῦ Εὐγενίου).

Κεῖμαι ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Μονῆς Βατοπεδίου,
Εἰς τὸ πλάγι τοῦ χειμάρρου τοῦ αὐτοῦ Μοναστηρίου.
Κάμνω πόλεμον πολλάκις μετὰ τούτου τοῦ χειμάρρου,
Τοῦ ἀγρίου γείτονός μου τοῦ κακοῦ καὶ τρισβαρβάρου·
Ὅστις ὤμοσε πλειστάκις παντελῶς νά μ' ἐξαφανίσῃ,
Κ' ἐκ τῆς θέσεώς μου ταύτης ῥιζηδὸν νά μ' ἐξαλείψῃ.
Τόσον δὲ κακοῦργος εἶναι, φθονερός, διεστραμμένος,
Ὥστε τὰς καλὰς ἡμέρας μένει καταλυπημένος.
Ὅτ' ὁ κόσμος ὅλος χαίρει διὰ τὴν καλοκαιρίαν,
Τότε κάτισχνος καὶ μαῦρος οὗτος ἀπὸ τὴν κακίαν,
Τὸν χειμῶνα περιμένει, ἵνα βρέξῃ, ὅπως σβύσῃ
Τὴν λυσσώδη του μανίαν καὶ ἰσχύσῃ νὰ μὲ πνίξῃ.
Ἔρχεται ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου τῶν ὑδάτων,
Καὶ αὐτὸς βεβακχευμένος ἀπὸ τῶν πολλῶν ῥευμάτων,
Κατ' ἐμοῦ ὁρμᾷ ὡς λέων, σκοπὸν ἔχων νὰ μὲ πνίξῃ,
Ἐπιφέρων πέτρας, ξύλα, μὲ σκοπὸν νά μ' ἐξαλείψῃ.
Δένδρα πρόρριζα ἁρπάζει καὶ μακραίωνας πλατάνους,
Καὶ ἀγρούς τε καὶ ἀμπέλους καὶ τὰς δρῦς μὲ τὰς βαλάνους.
Τότ' ὡς ἄλλος Ἑκατόγχειρ κατ' ἐμοῦ τοῦ ἀδυνάτου
Ἐπιπίπτει πολεμῶν με μ' ὅλ' αὐτὰ τὰ ἅρματά του.
Κατακλύζων δέ με τότε πανταχόθεν μὲ τὸ ῥεῦμα,
Φοβερίζει καὶ βρυχᾶται καὶ ταράττει μου τὸ πνεῦμα.
Ἐγὼ τότε πλήρης τόλμης, ἅμα δὲ καὶ θαρραλέος,
Ἀντικρούω τὸν ἐχθρόν μου μὲ τὰ ὅπλα μου γενναίως.
Ὅπλα ἔχω τοὺς πασσάλους τοὺς τριγύρω μου πηγμένους,
Πυροβόλα τοὺς πλατάνους τοὺς ἐκεῖ πεφυτευμένους·
Ἰσχυρὰν δ' ἀσπίδα ἔχω τὸ σκληρὸν τῆς γῆς μου χῶμα,
Καὶ ὡς περικεφαλαίαν τῶν λευκῶν πετρῶν τὸ στρῶμα.
Ἔχω θώρακα τὸν φράκτην, μάστιγας τὰς λυγαρίας,
Δι' ὧν δέρω τὸν ἐχθρόν μου τὸν ἐργάτην ἀνομίας.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Οὗτος δὲ ὁ αἱμοβόρος ὁ τὰ πάντα ἐκριζόνων,
Ὁ τὰ πάντα καταστρέφων καὶ τὰ πάντα ἐρημόνων,
Ἀφοῦ ἴδῃ ὅτ' ἡττᾶται ὑπ' ἐμοῦ τοῦ ἀδυνάτου,
Ἀπελπιστικῶς βρυχᾶται, ξαναπέρνει τ' ἅρματά του,
Ἐπανέρχεται ὡς Γίγας, μέγαν πόλεμον ἐγείρει,
Κατακλύζει μὲ τὸ ὕδωρ καὶ μεγάλως φοβερίζει.
Ἀλλ' ἐγὼ καὶ πάλιν στέκων εἰς τὴν βάσιν μου ἑδραῖος,
Πολεμῶ τὸν ἐχθρὸν τοῦτον μὲ τὰ ὅπλα μου γενναίως.
Οὗτος δὲ ἀπηυδημένος κ' ἐντελῶς ἀπηλπισμένος,
Ῥίπτει κάτω τ' ἅρματά του καὶ μὲ προσκυνεῖ σκυμμένος.
Καὶ σπονδὰς δέ μοι προσφέρων καὶ φιλίας καὶ εἰρήνης,
Μοὶ ὑπόσχεται νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ μετὰ γαλήνης.
Πρὸς βεβαίωσιν δὲ πάντων τούτων του τῶν λεγομένων,
Μὲ ἀφίνει νὰ ὑδρεύωμ' ἐκ τοῦ βάθους τῶν πυθμένων
Αὐτοῦ ἔνθα ἐστὶ φρέαρ, ὅλον τὸν καιρὸν τοῦ θέρους,
Νὰ ποτίζωμαι, νὰ πίνω τὸ νερόν του ἕως τέλους.
Ἐπανερχομένου πάλιν τοῦ χειμῶνος, ὁ κακοῦργος
Οὗτος λησμονεῖ καὶ ὅρκους καὶ φιλίαν, ὡς πανοῦργος.
Ἀρχινᾷ πάλιν τὰ πρῶτα, ξαναπέρνει τ' ἅρματά του
Καὶ μὲ πολεμεῖ ὡς Γίγας μ' ὅλα αὐτὰ τὰ δυνατά του.
Τότ' ἐγὼ πάλιν προσβάλλων τὸν ἐχθρόν μου μετὰ βίας,
Ἀναγκάζω νὰ προσφέρῃ τὰς σπονδὰς μετὰ δειλίας.
Ταῦτα, φίλε διαβάτα, πάσχω ἕκαστον χειμῶνα·
Δὲν ἠξεύρω ἕως πότε· πλὴν νομίζω εἰς αἰῶνα!

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἕτερον ποιημάτιον τοῦ αὐτοῦ.

Τῷ ἐν Σάμῳ φιλτάτῳ μοι συγγενεῖ κ. Ἐμμανουὴλ Καψάλῃ[1].

Ἀξιοσέβαστέ μοι Κύριε,

Τὸ χαῖρε, ὡς προοίμιον, πρῶτον Σοὶ ἀπευθύνω,
Καὶ εἶτα τὴν καρδίαν Σου διὰ μολπῆς ἡδύνω.
Ἡ ἀσθενὴς πλὴν μοῦσά μου ἀδυνατεῖ νὰ μέλψῃ
Τὰς θαυμαστάς Σου ἀρετὰς καὶ τὴν ψυχήν Σου τέρψῃ.
Εἰ καὶ ἀπέσβη τὸ λαμπρὸν φῶς φεῦ! τῶν ὀφθαλμῶν Σου,
Ἀλλ' εἶν' ὀξυδερκέστατον τὸ ὄμμα τοῦ νοός Σου.
Νοῦς φεγγοβόλος, πάμφωτος, ὡς θερινὴ ἡμέρα,
Οὐδόλως συσκιάζεται εἰς σκοτεινὸν αἰθέρα.
Ὡσαύτως καὶ ὁ Ἥλιος σκοτίζετ' ἐν ἐκλείψει,
Χωρὶς τὸ φῶς ἀπὸ αὐτοῦ οὐδέποτε νὰ λείψῃ.
Νοημονέστατος ἀεί, βίου περιπετείας
Σοφῶς ὑπερενίκησας μ' ὅλας τὰς δυσχερείας.
Στερρότης χριστιανικὴ ἐν τοῖς δεινοῖς τοῦ βίου
Ἥρωα Σὲ ἀνέδειξεν ἐν μέσῳ τοῦ σταδίου.
Πολλὰ εἰδὼς ὡς διδαχθεὶς ἐκ πλείστων παθημάτων,
Ταμεῖον εἶσ' ἀκένωτον πανσόφων διδαγμάτων.
Ἡ εὐγενὴς καρδία Σου καὶ ἀρεταὶ ἐν γένει
Πάντοτε θὰ θαυμάζωνται, ἀεὶ θέλουσι μένει.
Θὰ ᾖς εὐδαίμων ὅσῳ ζῇς, καὶ πρότερον ὡς ἦσο,
Τῶν λυπηρῶν θ' ἀμνημονῇς τῶν πρόσω καὶ ὀπίσω.
Κύκλῳ δὲ τῆς τραπέζης Σου ὄντα τὰ ἔγγονά Σου,
Θέλουσι Σὲ παραμυθῇ, σμύχει τὰ δάκρυά Σου.
Σ' εὔχομαι βίον ἄλυπον καὶ παντελῆ ὑγείαν,
Θεόθεν ἐξαιτούμενος πᾶσαν παραμυθίαν.

Ἔγραφον ἐν Βατοπεδίῳ τῇ 1 Μαρτίου 1888.

[1] Ὁ γέρων οὗτος κ. Ἐμμανουὴλ Καψάλης ἐχρημάτισεν ἐν Σάμῳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη Βουλευτής, Δικαστής, Πρόεδρος τοῦ Ἐφετείου καὶ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ἡγεμονικοῦ Γραφείου. Πρὸ τριῶν δὲ ἐτῶν ἔπαθεν ἀμαύρωσιν τῶν ὀφθαλμῶν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
007000023130

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ